

מסורת הש"ס

(א) וישי' חוסי' פירוש' חת.
ד"ה ר' יהודה וי' (ב) ז"ל
לפני' ביה' (ג) סוף' שמעון
(ד) רש"י (ה) ז"ל לקט'ן אחר
חז' סוף וי' ומחל'ם רש"י.

הנהגות הב"ה

(ה) במשנה וכל דבר שאל
לחוק' שהיה ב' (ו) רוב'
ד"ה מ"ם וי' ולא הוה זמן
מנעמו וי' ש"ה עצמה
שגדלו וי' יותר היה מיושב:
(ז) ר"ה א' מה וי' ג'י הוא
דפליג' (ח) בא"ד חזר בו
רש"י:

מוסף רש"י

בורה. ע"ה שח"ן. אר"ן
וקל' מערות. מקוה
בקר' ירמ' י'.

חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

כח.

עין משפט
נר מצוה

א א ב מ"י פ"ה חס'
טו'ן חס' א סמ' פס'
ז' טו'ס' ח"מ ס' קמ'
ספ' א:
ב ד מ"י פ"ה חס'
טו'ן חס' א סמ' פס'
פס' ס' טו'ס' ח"מ ס' פ'
ספ' א:

רבינו גרשום

חזקת הבת' והבורות וההשיות והמערות
וע"ה: שח"ן. אר"ן
וקט'ן: הפערות. ומוכרות.
ובל' חז' עושי' ב'י השקת'
שדו'ת'ן מ"ן: ובי' הבד'ן.
וזו ב' של יו"ח'ם שלאר'
דירס'ת הו"ח'ם מ"ח'ן שם
הספ'ן והספ'ת'ן היט'ן בכל
יו"ם ויו"ם: ובי' השל'ח'ן.
צ"ר להשקת'ן בכל
יו"ם: והבד'ר'ם. שהקט'ן
ליקדק'ת'ן עיבור' ב'ן בכל
יו"ם: וכל דבר שהוא עושה
פירות כלומר ב'ן דבר
שמשפ'ת'ן בו בכל יום
יו"ם חס'ן: חזקת'ן ג' שנים
שמו'ס מיו"ם ליום ואם
החזיק ב'ן ג' שנים עושה
ליום ואח"כ מערע' עליהם
שום אדם מחזיק'ן להו'
בי' החזקת'ן ומשור'ה בעינן
מיו"ם ליום כ"י שלא יוכל
לטעון המערע'ר אני באחי
לשם ולא ראיתו שדי'
משפ'ת'ם בו לפיכך לא
מחזיק'ן ולכך צ"ר שיביא
עדים שראוהו משפ'ת'ם
בו בכל יום לפי שאלו
משפ'ת'ן ב'ן בכל יום:
שה' ב'ת הבעל חזקת'
ג' שנים. ולא צ"ר שהיה
משפ'ת'ם בו בכל יום שאם
בא המערע'ר ואמר אני
באחי ולא ראיתו משפ'ת'ם
בה לפיכך לא מחזיק'ן ויכול
לומר לו אני הו"ח' משפ'ת'ם
בשנה שני' אדם גריל'ן
להשתמש בשדה בית הבעל
והואיל ולא מחזיק'ן באותה
שנה לא הו' מחזיק'ן
מהולכי אושא. מפרש לקט'
דהיינו ר' ישמעאל: נפק ליה
מחזק'ת'ם. כדכתיב כי שור
נגח הוא תחמול שלשום:
וקם ליה בחזקת' מיעו'.
כדכתיב והועד בעליו ולא
יפטר: עד נגיחה רביעית
לא מחזיק'ן. ודק שם:

חזקת הבתים ובית הבדים. פי' ר"י בר מרדכי דהא דמתן כפרק
חומר נקדש (מנינה מ'): עברו הגזירות והבדים דמשמע שיש
להן זמן קצוב היינו שרוב העולם דורכים או בזמן לקיטה אבל יש בני
אדם שמצניעין כל השנה ודורכין כמעט מעט:

שלשה חדשים בראשונה. מחוק

פ"ה משמע דכעי רבי
ישמעאל שהוא ירע ויקצור בלחם שלשה
חדשים ראשונים וכן בלחמים אחר ניסן
מימה שהוא תבואה הנורעת אחר ניסן
גדילה כג' חדשים ואין זמנה עד ניסן
הבא דמליץ כעין זה דלמרי' כר"ה
(יג). כל תבואה הנקצרת כג' ידוע
שהיזה שלש לפני ר"ה אלאה גדלה
פעמים אחרת זמן אכל קשיא לר"י
דל"כ אחרי צריך י"ח חדשים כט"ו
חדשים כג' שערע י"ח חדשים לפני כג'
ויקצור ניסן ושנה כסוף הקץ ושלשית
ניסן הבא וי"ל דלריך אכילה חשונה
של י"ב בלחמ' אע"ג דלמרי' כגמ'
אכל חלת פירי לתלמי' ירמי כגון
אספסתא לרבי ישמעאל היא חזקה
שאני התם לפי שהוא זמן שלה אבל קשה
לר"י דלמרי' כגמ' (לקמן דף י'): פירא
רבה ופירא וטא אכיל בנייהו דר'
ישמעאל ור"ע ופ"ה דר' ישמעאל סבר
פירא רבה כגון שערע ושנות שועל
שגדלים כג' חדשים ור"ע סבר פירא
וטא כגון ירק הגדל בחדש אחד פירא
אמרי' כגמרא (לקמן ע"ב) דאספסתא

בחדש אחד היא חזקה לרבי ישמעאל ונראה לר"י דלא בעי רבי ישמעאל
שערע המבואה ויקצור אלא אפי' ורעה הרשעון או הוא ירעהה בשלשה
חדשים אחרונים אע"פ שלא קצרה ונראה פליגי דרבי ישמעאל סבר
בעינן שיהא גדל הפרי בראשונה הרבה כגון ג' חדשים בנייהו דר'
רבה ור"ע סבר דאין צריך שיגדל בראשונה אלא חדש אחד והיינו פירא
וטא ור"ה היאך יהא יוכר שיחזיק בה כל ג' חדשים ראשונים או
אחרונים כי ביום אחד או כג' יוכל לקצור או לזרוע וכי תימא שמנכס
(דף י'): דלא היא חזקה משום דמימר אמר כל שינא כדכר' ב'יניעול
זה וי"ל כגון שאוכלה שחת והא דלמרי' (סג). אכלה שחת לא היא חזקה ה"מ כשאוכל בענין זה שאין התבואה חחרת לכל דש"ך למר
לא לחזקת דמחזיקי אינש לפיכך לא חס למחזיק אלא חס אכלה שחת בענין שאין התבואה מתקלקלת כדרך שני אדם עושים בעוד שהוא
ירק ולא בא עדיין גבעול שלה היא חזקה ובשדה אין דבשו פליגי אר' ישמעאל כגמרא מיו"ם ליום ג' שנים אע"ג דלא שייך התם אכלה
שחת מ"מ איכא למימר כגון שזמר ומעבד לעצמו ואע"ג דמחקן בכך וכו' כמו מר יון (נ' שמחקן) העצים לעצמו לא שייך למימר כל שינא
כדכר' גמ' לאוהא כדלמרי' כג' שנים (דף לז). עשר גליות
במאי קני לה ולא קאמר כגון שגדלה וגדלה איכא למימר דאין געילה מועלת אל"כ איכא אכילה בזהה או ורעהה אבל געילה גרידא לא מהני מידי
והשאה אחי שפיר נמי לרבנן דרבי ישמעאל: שד"ן י"ח חדש. תימה וי' מניינא אחא לאשמועינן וכה"ג פריך בכמה דוכתי וליכא למימר
דרבנן אחי לאשמועינן דל"כ מאי קמ"ל רב הונא ובגמרא משמע דמתמתנין לא הוה שמעינן דבעינן רבנן אפי' לא לאשמועינן
רב הונא (ע"י מיי"ט שמה על ז'): **בגמ' את תבואתו**. להכי קרי ליה לכרס תבואה משום דכתיב (דברים כג) ותבואת הכרם וא"ת
מינח הא דתנא תבואה קודם ויתם דין קודם לשמן כדלמרי' כחזיה נשך (ב"מ סג). הגיע זמן יין למכור וכתר הכי קאמר הגיע זמן
למכור שמן אלא כגם את קי"ו אחרי מני ליה כתר הכי הא תאנים קדמי דהא אמר בהמקבל (סג ק'): חזי ניסן ואייר וחזי סיון קי"ו
חזי סיון ותמחז' (ז' ונחל') אב קי"ו ואילו כזיר היה כחשרי כדלמרי' כדכר' (דף לה): דלמרי' להו רבא לרבנן כמעותא מנייניו לא חיתחז'ו
קמאי לא ביומי ניסן ולא ביומי תשרי ואמרי' נמי כסנהדרין (דף ט'): גנב ניסן וגנב תשרי לא שמיא גנב וה"מ כדלמרי' אדבר מועט ואמרי' נמי
כחזיה נשך (ב"מ דף עג): חזי מר להנהו רבנן דיהבי דמי אחמרא כחשרי ומבשרי להו בעבת מכל אלו משמע דכזיר הו' כחשרי וכבר כלה
הקץ וי"ל דהא דקרי קין לחזי סיון ותמחז' חזי אב לפי שאו עיקר יונש של תאנים באילן ומיחו אין קולצין אותו מן האילן עד לאחר הכזיר
א"י לקטין אותו קודם חזי סיון (ס) ומניחם אותו ליבש ולא (י) זמן כניסתו לבית עד לאחר תבואת הכרם והא דלא היא לקיטה חזקה כי שמה
הי רגילין ליבשן בלחמ' שדה שגדלו שם ולכן לא היא חזקה עד שיצאיה לביתו ור"ח מפרש כגם תבואתו כחשרי ומסק' את אחיו בעבט
וכגם אבא כה"ר וזו חזקה נמצאת חזקה בשנה אחת ונקט כסדר זה משום דתשרי הוא תחלת השנה אבל יותר מיושב אי הוה חזי
להו כסדר גשמי שנה שהן גדילין עליהן: **א' הוה שור המועד עד נגיחה רביעית ב'.** מכלל חזר בו רש"י ממה שהיה מפרש כ"כ (דף כג): וס' ד"ה
(לז) כ"י (י) דפליגי אב"י ורבא דלמרי' אב"י תמול חד מתמול תרי שלשום חלת ולא ישמרט בעליו אחת לנגיחה רביעית ורבא אמר תמול מתמול
חד הוא כ' דלכ"י סבר דעד נגיחה רביעית לא מחזיק ורבא סבר דחזי כנגיחה שלשית דל"כ הוא מסק' הכא גמרא דלא כהלכתא
דק"ל כרבה לגבי אב"י וחזר (י) רש"י ופירש דמשמעות דורשין איכא בנייהו וה"ר עזרא מפרש דורשין לבי"ע לא מחזיק עד רביעית אלא
זהא פליגי דלאכ"י דמפיק נגיחה רביעית מקרא דלא ישמרט אס' נגח נגיחה רביעית ביום ג' לא מחזיק עד שינא ביום רביעי דלא
ישמרט קאי אימים דומיא דתמול שלשום אבל לרבא דנגיחה רביעית לא כתיבא כהדיא אפילו ביום שלישי אס' נגח נגיחה רביעית מחזיק:
עד נגיחה רביעית א' מחזיק. תימה לר"י דמאי פריך הא הכי יליף משור המועד מה התם החזקן נגחן שלש פעמים ה"ה החזקן
שחקן בשלש שנים א"כ משלש שנים ואילן קמה ליה בראשונה ואומר ר"י דס"ד דמקשה דכ"י יליף מה התם מר נגח ג' פעמים נפק
ליה מחז'י חזק לזמן שלש ה"ה כיון שאכלה שלש שנים ולא מיחה נפקא ליה מרשות מוכר לרשות לוקח אע"ג דמילתא בלא טעמא הוא:
אלא

בית השלמין. מחוק שהמעין נכחו שמקיים אותה ממנו תדיר
יושבה פירות תדיר וכל דבר ששונה פירות תדיר חזקתן ג'
שנים מיום ליום אם החזיק בה שלש שנים שלמות אין צריך להביא
שטר מכירה ואם ערערו עליה בעלים הראשונים חזקת אומר מכרת
לי ואבד שטרי חזקתו מועלת לו ואם

לאו אין חזקתו מועלת לו לפי שכשאלמרו
ג' שנים לחזקה כל הראוי ללכת ממנה
כג' שנים אמרו: שדה ביום הכעל.
המסתפקת כמי גשמים אינה עושה
פירות אלא פעם אחת בשנה חזקתה
אחרונה הרי זו חזקה צריכה מיום ליום. ומה
היא חזקתה רבי ישמעאל אומר שלשה
חדשים אחרונים של שנה ראשונה
ושלשה חדשים ראשונים של שנה
אחרונה ולמעשה שלמה שיש
המתהירים לזרוע לפני ראש השנה ויזין
שהחזיק בה סוף שנה ראשונה ג'
חדשים ויש לו עדים שזרעה בלחם ג'
חדשים וכן כג' חדשים ראשונים של
אחרונה הרי זו חזקה שלש רצופות
שאיין לך אדם הרואה את חצירו שזרעה
את שדהו ללחול פרי העשוי לשנה
והסוף: **ר"ע אומר כ'.** מפרש כגמרא
(לז). במאי פליגי: כ"ד. שצריך י"ח חדש
לשדה בית הכעל: **כשהם הלכין.** שכל
פירושה נלקטין כפרק אחד לפיכך
צריך ג' שנים: **אבל כשהם האילן.**
שפירושה נלקטין כפרק אחד ופירוש
כפרק אחד ויחזיק כפרק אחד ותאנה

כפרק אחר: **כגם אם ספסולו.** יין של גפנים: **ומסק אס ויטיו**
וכגם אס קיילו. תאנים לקיט יריבשן בה ועשה קליעות והבנין לבית
הרי זו חזקה כאלו הן ג' שנים: **גמ' מסולכי אושא.** שגלתה
סנהדרין לאוהא כדלמרי' כג' שנים (דף לז). עשר גליות
גלתה סנהדרין כ' מיבנה לאוהא מאוהא כ': לא מייחב. לשלם
אלא חזי חזק אף כהן עד גמר שנה רביעית לא היא חזקה:
ואידך

את השדה ומתקני הא לא היא חזקה מידי דהוה אורי דלמרי' לקמן
בה וי"ל כגון שאוכלה שחת והא דלמרי' (סג). אכלה שחת לא היא חזקה ה"מ כשאוכל בענין זה שאין התבואה חחרת לכל דש"ך למר
לא לחזקת דמחזיקי אינש לפיכך לא חס למחזיק אלא חס אכלה שחת בענין שאין התבואה מתקלקלת כדרך שני אדם עושים בעוד שהוא
ירק ולא בא עדיין גבעול שלה היא חזקה ובשדה אין דבשו פליגי אר' ישמעאל כגמרא מיו"ם ליום ג' שנים אע"ג דלא שייך התם אכלה
שחת מ"מ איכא למימר כגון שזמר ומעבד לעצמו ואע"ג דמחקן בכך וכו' כמו מר יון (נ' שמחקן) העצים לעצמו לא שייך למימר כל שינא
כדכר' גמ' לאוהא כדלמרי' כג' שנים (דף לז). עשר גליות
במאי קני לה ולא קאמר כגון שגדלה וגדלה איכא למימר דאין געילה מועלת אל"כ איכא אכילה בזהה או ורעהה אבל געילה גרידא לא מהני מידי
והשאה אחי שפיר נמי לרבנן דרבי ישמעאל: שד"ן י"ח חדש. תימה וי' מניינא אחא לאשמועינן וכה"ג פריך בכמה דוכתי וליכא למימר
דרבנן אחי לאשמועינן דל"כ מאי קמ"ל רב הונא ובגמרא משמע דמתמתנין לא הוה שמעינן דבעינן רבנן אפי' לא לאשמועינן
רב הונא (ע"י מיי"ט שמה על ז'): **בגמ' את תבואתו**. להכי קרי ליה לכרס תבואה משום דכתיב (דברים כג) ותבואת הכרם וא"ת
מינח הא דתנא תבואה קודם ויתם דין קודם לשמן כדלמרי' כחזיה נשך (ב"מ סג). הגיע זמן יין למכור וכתר הכי קאמר הגיע זמן
למכור שמן אלא כגם את קי"ו אחרי מני ליה כתר הכי הא תאנים קדמי דהא אמר בהמקבל (סג ק'): חזי ניסן ואייר וחזי סיון קי"ו
חזי סיון ותמחז' (ז' ונחל') אב קי"ו ואילו כזיר היה כחשרי כדלמרי' כדכר' (דף לה): דלמרי' להו רבא לרבנן כמעותא מנייניו לא חיתחז'ו
קמאי לא ביומי ניסן ולא ביומי תשרי ואמרי' נמי כסנהדרין (דף ט'): גנב ניסן וגנב תשרי לא שמיא גנב וה"מ כדלמרי' אדבר מועט ואמרי' נמי
כחזיה נשך (ב"מ דף עג): חזי מר להנהו רבנן דיהבי דמי אחמרא כחשרי ומבשרי להו בעבת מכל אלו משמע דכזיר הו' כחשרי וכבר כלה
הקץ וי"ל דהא דקרי קין לחזי סיון ותמחז' חזי אב לפי שאו עיקר יונש של תאנים באילן ומיחו אין קולצין אותו מן האילן עד לאחר הכזיר
א"י לקטין אותו קודם חזי סיון (ס) ומניחם אותו ליבש ולא (י) זמן כניסתו לבית עד לאחר תבואת הכרם והא דלא היא לקיטה חזקה כי שמה
הי רגילין ליבשן בלחמ' שדה שגדלו שם ולכן לא היא חזקה עד שיצאיה לביתו ור"ח מפרש כגם תבואתו כחשרי ומסק' את אחיו בעבט
וכגם אבא כה"ר וזו חזקה נמצאת חזקה בשנה אחת ונקט כסדר זה משום דתשרי הוא תחלת השנה אבל יותר מיושב אי הוה חזי
להו כסדר גשמי שנה שהן גדילין עליהן: **א' הוה שור המועד עד נגיחה רביעית ב'.** מכלל חזר בו רש"י ממה שהיה מפרש כ"כ (דף כג): וס' ד"ה
(לז) כ"י (י) דפליגי אב"י ורבא דלמרי' אב"י תמול חד מתמול תרי שלשום חלת ולא ישמרט בעליו אחת לנגיחה רביעית ורבא אמר תמול מתמול
חד הוא כ' דלכ"י סבר דעד נגיחה רביעית לא מחזיק ורבא סבר דחזי כנגיחה שלשית דל"כ הוא מסק' הכא גמרא דלא כהלכתא
דק"ל כרבה לגבי אב"י וחזר (י) רש"י ופירש דמשמעות דורשין איכא בנייהו וה"ר עזרא מפרש דורשין לבי"ע לא מחזיק עד רביעית אלא
זהא פליגי דלאכ"י דמפיק נגיחה רביעית מקרא דלא ישמרט אס' נגח נגיחה רביעית ביום ג' לא מחזיק עד שינא ביום רביעי דלא
ישמרט קאי אימים דומיא דתמול שלשום אבל לרבא דנגיחה רביעית לא כתיבא כהדיא אפילו ביום שלישי אס' נגח נגיחה רביעית מחזיק:
עד נגיחה רביעית א' מחזיק. תימה לר"י דמאי פריך הא הכי יליף משור המועד מה התם החזקן נגחן שלש פעמים ה"ה החזקן
שחקן בשלש שנים א"כ משלש שנים ואילן קמה ליה בראשונה ואומר ר"י דס"ד דמקשה דכ"י יליף מה התם מר נגח ג' פעמים נפק
ליה מחז'י חזק לזמן שלש ה"ה כיון שאכלה שלש שנים ולא מיחה נפקא ליה מרשות מוכר לרשות לוקח אע"ג דמילתא בלא טעמא הוא:
אלא

